Ortağın Yetkisiz Döviz İşlemi

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Danıştay 13. Daire	01.12.2025	Onama

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2024/1860	2025/3695	1567 s.K. 1 ve 4, 7555 s.K., 2018-32/45 s. Tebliğ m.29/14, AY 153

ÖZET

Tek ortağı şahsi hesaplarından ticari amaçla döviz alım satımı yapan yetkili müessesenin izni iptal edildi. Danıştay, AYM'nin 1567 s.K. m.1 iptalinden sonra 7555 s.K. ile izin iptali yetkisinin kanunda düzenlendiğini belirterek davayı reddeden kararı oy çokluğuyla onadı.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/ortagin-yetkisiz-doviz-islemi-izin-iptali-danistay-2025-3695/ →

Karar metni

Adalet Bakanlığı Bedesten sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Danıştay 13. Daire Başkanlığı 2024/1860 E. , 2025/3695 K.

"İçtihat Metni"

T.C.

D A N I Ş T A Y

ONÜÇÜNCÜ DAİRE

Esas No:2024/1860

Karar No:2025/3695

TEMYİZ EDEN (DAVACI) : ... A.Ş.

VEKİLİ : Av. ...

KARŞI TARAF (DAVALI) : ... Bakanlığı (E-Tebligat)

VEKİLİ : Hukuk Müşaviri ...

İSTEMİN_KONUSU : ... Bölge İdare Mahkemesi .... İdari Dava Dairesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararının temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

YARGILAMA SÜRECİ :

Dava konusu istem: Davacı şirketin tek ortağının yetkisiz olarak ticari amaçla döviz alım satım faaliyetinde bulunduğundan bahisle Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ'in (Tebliğ No:2018-32/45) 29. maddesinin on dördüncü fıkrası uyarınca faaliyet izninin iptal edilmesine ilişkin ... tarih ve E... sayılı Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü işlemiyle bildirilen ... tarih ve E... sayılı Bakanlık Olur'unun iptali istenilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararının özeti: .. İdare Mahkemesince verilen ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararda; davacı şirketin yetkili müessese faaliyet izin belgesinin iptal edilmesine dayanak alınan 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29. maddesinin on dördüncü fıkrası, Danıştay Onüçüncü Dairesinin 26/04/2023 tarih ve E:2021/5060, K:2023/2060 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, dayanaksız kalan dava konusu işlemin iptaline karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Belirtilen gerekçelerle hukuka aykırı bulunan dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesi kararının özeti: ... Bölge İdare Mahkemesi .... İdari Dava Dairesince; İdare Mahkemesi kararının gerekçesine dayanak alınan Danıştay Onüçüncü Dairesi kararına yönelik temyiz başvurusunda bulunulduğu, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 11/12/2023 tarih ve E:2023/2337, K:2023/3083 sayılı kararıyla, 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29. maddesinin bazı fıkralarıyla birlikte on dördüncü fıkrasının yetkili müesseselerin faaliyet izinlerinin iptaline ilişkin kısımlarının bozulmasına kesin olarak karar verildiğinin UYAP sistemi kayıtlarının incelenmesinden anlaşıldığı;

Dava konusu işlemin dayanağı olan 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29. maddesinin on dördüncü fıkrasında hukuka aykırılık bulunmadığı dikkate alındığında, istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının gerekçesinin hukuksal dayanağı ortadan kalktığından uyuşmazlığın esasının incelenmesi gerektiği;

Davacı şirket ile şirketin tek ortağı olan ... isimli kişinin iş ve işlemlerinin kambiyo mevzuatı kapsamında incelenmesi sonucu Hazine ve Maliye Bakanlığı Hazine Kontrolörleri Kurulu tarafından hazırlanan ... tarih ve... sayılı inceleme raporu ile birlikte dava dosyasında yer alan tüm bilgi ve belgelerin incelenmesinden, ...'nin şahsi banka hesapları üzerinden yapmış olduğu döviz alım satım işlemlerinin, gönderen/ünvan, alıcı adı, işlem tutarı, işlem tarihi ve banka isimlerinin ayrıntılı bir şekilde tespit edildiği, bu kapsamda ... ile döviz alım satım işlemi gerçekleştiren firma ve kişilerin de bilgilerine başvurulması sonucu, bu kişilerden bazılarınca miktar, tarih ve belge gösterilmek suretiyle ...'nin şahsi hesabından (banka hesabından) döviz alımı yaptıklarının ifade edildiği, tüm bu incelemeler sonucunda, ...'nin döviz alım satım işlemlerinden kaynaklı olarak elde etmiş olduğu ticari kazançların ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkarıldığının görüldüğü;

Bu tespitler sonrasında ... isimli kişinin bu inceleme kapsamında yapmış olduğu açıklamada ise gerçekleştirmiş olduğu Türk lirası ve döviz cinsi para hareketlerine dair söz konusu işlemlerin sebebi, davacı şirkete ait banka hesapları üzerinden yapılan para hareketlerine (döviz işlemleri de dahil) ilişkin eft ve havale vb. banka masraf bedellerinin yüksek, kişi (kendi) hesapları üzerinden

gerçekleştirilen işlemlerin ise daha düşük olması olarak ileri sürüldüğü, dolayısıyla kendisi tarafından bizzat yetkisiz bir şekilde döviz alım satımına dair işlemlerin gerçekleştirildiğinin kabul edildiği, sonuçta davacı şirketin tek ortağı olan ... isimli kişinin, yetkisiz olarak şahsi hesapları üzerinden döviz alım satımı işlemlerini gerçekleştirdiğinin sabit olduğu sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, yetkili müessesenin tek ortaklı olması durumunda bu ortağın yetkisiz döviz alım satım faaliyetinin tespiti halinde yetkili müessese faaliyet izninin iptal edileceğine dair kuralın 30/01/2018 tarih ve 30317 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in ilk halinde de yer aldığı (29. maddenin on birinci fıkrası olarak), dolayısıyla dava konusu işleme dayanak alınan işlemlerin gerçekleştirildiği tarihte yetkili müessese faaliyet izninin iptal edileceğine dair bir düzenleme bulunmadığı, bu kapsamda dava konusu işlemin hukuka aykırı olduğu iddia edilmiş ise de bu iddiaya itibar edilmediği belirtilmiştir.

Bu itibarla, somut olaya ilişkin tespitler ve mevzuat hükümler birlikte değerlendirildiğinde, davacı şirketin tek ortağı olan ... isimli kişinin 2018, 2019, 2020 ve 2021 (04/11/2021) yıllarında şahsi hesapları üzerinden ticari amaçla döviz alım satımı yaptığı somut verilerle ortaya koyulduğundan davacı şirketin yetkili müessese faaliyet izin belgesinin iptal edilmesine dair dava konusu işlemde hukuka aykırılık, dava konusu işlemin iptali yolundaki istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararında ise hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, istinaf başvurusunun kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve esastan incelenen davanın reddine karar verilmiştir.

TEMYİZ EDENİN İDDİALARI: Davacı tarafından, şirketlerince mevzuatta öngörülen yükümlülüklere uygun olarak hareket edildiği, gerek 1567 sayılı Kanun'da gerek 32 Sayılı Karar'da gerekse 2018-32/45 sayılı Tebliğ'de, yetkili müessesenin bizzat kendisi tarafından şirketlerine atfedilen fiilin ilk kez işlenmesi halinde, idari para cezası uygulanarak iş yerinin faaliyetlerinin geçici olarak durdurulacağı düzenlendiği halde şirketin tek ortağı tarafından bu fiilin ilk kez işlenmesi halinde doğrudan yetkili müessese faaliyet izin belgesinin iptal edilmesinin öngörülmesinin mevzuattaki çelişkinin göstergesi olduğu, dava konusu işlemin kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi ile cezaların şahsiliği ilkesine aykırı olarak tesis edildiği, inceleme raporunun taraflarına tebliğ edilmemesi nedeniyle savunma haklarının kısıtlandığı, ...'nin şahsi hesapları üzerinden gerçekleştirilen bazı işlemlerin, şirkete ait olduğu, bu işlemlere yönelik şirketçe döviz alım/satım belgelerinin düzenlendiği, buna ilişkin bilgi ve belgenin davalı idareye sunulmasına rağmen bu iddiaların dikkate alınmamasının hukuka aykırı olduğu, eksik inceleme ve değerlendirme yapılmak suretiyle karar verildiği, işlemin dayanağını teşkil eden 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29. maddesinin on dördüncü fıkrası fiil tarihi itibarıyla yürürlükte bulunmadığından bu düzenleme kapsamında işlem tesis edilemeyeceğinin açık olduğu, dava konusu işlemin hukuka aykırı olarak tesis edildiği ileri sürülmüştür.

KARŞI TARAFIN SAVUNMASI : Davalı idare tarafından, Bölge İdare Mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğu, davacının temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmuştur.

DANIŞTAY TETKİK HAKİMİ ...'İN DÜŞÜNCESİ : Temyiz istemlerinin reddi ile Bölge İdare Mahkemesi kararının Dairemiz kararında belirtilen gerekçeyle onanması gerektiği

düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onüçüncü Dairesince, Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra dosya tekemmül ettiğinden davacının ikinci kez yürütmenin durdurulması istemi hakkında ayrıca bir karar verilmeksizin gereği görüşüldü:

İNCELEME VE GEREKÇE :

MADDİ OLAY:

Davalı idarece, "... Mahallesi, ... Caddesi, ... Hanı, No:... .../İSTANBUL" adresinde yerleşik davacı şirkete döviz alım satım faaliyetine yönelik B grubu yetkili müessese faaliyet izni verilmiştir.

Davacı şirket ile şirketin tek ortağı olan ... isimli kişinin iş ve işlemlerinin kambiyo mevzuatı kapsamında incelenmesi sonucu Hazine ve Maliye Bakanlığı Hazine Kontrolörleri Kurulu tarafından hazırlanan ... tarih ve ... sayılı inceleme raporunda, "(...) 8) ...'nin ticari amaçla döviz alım satımı yapması suretiyle, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 4'üncü ve 6'ncı maddelerine aykırı hareket ettiğinden, ... hakkında Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 1567 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin 5'inci fıkrası uyarınca yasal işlem başlatılmasını teminen konunun Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğüne intikal ettirilmesinin gerektiği, anılan kapsamda ...'nin yetkisiz olarak ticari amaçla döviz alım satım faaliyetlerinde bulunmuş olması nedeniyle 32 Sayılı Karara İlişkin 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29'uncu maddesinin 14'üncü fıkrası uyarınca ... ve Altın Ticareti Sınırlı Yetkili Müessese A.Ş. hakkında 1567 sayılı Kanun uyarınca yasal işlem başlatılması ve yetkili müessese faaliyet izninin iptal edilmesi gerektiği, (...)" ifadelerine yer verilmiştir.

Söz konusu değerlendirme dikkate alınmak suretiyle, davacı şirketin tek pay sahibi ... tarafından, yetkisiz döviz alım satım faaliyetinde bulunulduğunun tespit edildiğinden bahisle 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29. maddesinin on dördüncü fıkrasına istinaden davacı şirket adına düzenlenen yetkili müessese faaliyet izin belgesi, Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğünün ... tarih ve E... sayılı işlemiyle iptal edilmiştir.

Bunun üzerine bu işlemin iptali istemiyle bakılan dava açılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT:

1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un fiil tarihi itibarıyla yürürlükte olan 1. maddesinde, "Kambiyo, nukut, esham ve tahvilat alım ve satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla bunlardan mamul veya bunları muhtevi her nevi eşya ve kıymetlerin ve ticari senetlerle tediyeyi temine yarıyan her türlü vasıta ve vesikaların memleketten ihracı veya memlekete ithalinin tanzim ve tahdidine ve Türk parasının kıymetinin korunması zımnında kararlar ittihazına Cumhurbaşkanı salahiyetlidir."; 5. maddesinde, "Bu Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan mevzuat kapsamında faaliyet izni ve/veya yetki verilen anonim şirketler, 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 330 uncu maddesi kapsamında özel kanuna tabi anonim şirket olarak değerlendirilir. Bu kapsamda, söz konusu anonim şirketler, sadece bu Kanun ve bu

Kanuna dayanılarak çıkarılan karar, yönetmelik ve tebliğlerde belirtilen ekonomik amaç ve konular kapsamında kurulabilir ve faaliyet gösterebilir." kurallarına yer verilmiştir.

24/07/2025 tarih ve 32965 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7555 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda ve 635 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 3. maddesiyle 1567 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yapılan değişiklik sonrası anılan maddede, "Aşağıda yazılı olan faaliyetlerde bulunmak için Hazine ve Maliye Bakanlığından izin alınması zorunludur:

a) Ticari amaçla döviz alım satımında bulunmak.

b) Borsa İstanbul Anonim Şirketi Kıymetli Madenler Piyasasında üye olarak faaliyette bulunmak.

c) Kıymetli maden rafinaj faaliyetlerinde bulunmak.

ç) 21/2/2005 tarihli ve 2005/8518 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılınması kararlaştırılan Kimberley Süreci Sertifika Sistemi kapsamında faaliyette bulunmak.

Bu Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan mevzuat kapsamında izin verilen anonim şirketlerin 5 inci madde çerçevesinde belirlenen ekonomik amaç ve konulara aykırı faaliyette bulunduğunun tespiti halinde izinlerini iptal etmeye ve birinci fıkranın (a) bendi kapsamındaki anonim şirketler için; faaliyet yürütülen il ve ilçelerin büyüklüğü, nüfusu, ticaret ve turizm hacmi gibi ölçütler dikkate alınmak suretiyle faaliyet bölgeleri belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir. (...) " kuralları yer almıştır.

1567 sayılı Kanun'un 1. maddesi uyarınca (mülga) Bakanlar Kurulunca alınan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'ın (32 Sayılı Karar) 1. maddesinde, "Türk parasının kıymetini korumak amacıyla, Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin belirlenmesine, döviz ve dövizi temsil eden belgelere (menkul değerler ve diğer sermaye piyasası araçları dahil) ilişkin tüm işlemler ile dövizlerin tasarruf ve idaresine, Türk parası ve Türk parasını temsil eden belgelerin (menkul değerler ve diğer sermaye piyasası araçları dahil) ithal ve ihracına, kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin işlemlere, ihracata, ithalata, özelliği olan ihracat ve ithalata, görünmeyen işlemlere, sermaye hareketlerine ilişkin kambiyo işlemlerine ait düzenleyici, sınırlayıcı esaslar bu Karar ile tayin ve tespit edilmiştir.

Bu Kararın uygulanmasına yönelik usul ve esasların belirlenmesi amacıyla Bakanlıkça yönetmelik, tebliğ ve genelgeler yayımlanır. Bu Karara ve bu Kararın uygulanması amacıyla yayımlanacak yönetmelik, tebliğ ve genelgelere muhalefet, 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun ile ek ve tadillerine muhalefet sayılır.

Çeşitli kanunlar ve uluslararası anlaşmalarda yer alan özel hükümler saklıdır."; "Yetki" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında, "Bakanlık bu Kararın tatbikatını temin etmek ve Türk parasının kıymetini korumak maksadıyla lüzumlu göreceği her türlü tedbiri almaya, Kararda öngörülen haller dışında kalan özel durumları inceleyip sonuçlandırmaya, haklı ve mücbir sebeplerin varlığı halinde döviz getirme sürelerini uzatmaya ve döviz getirme zorunluluğunu kısmen veya tamamen

kaldırmaya, bu Kararda öngörülen miktarları değiştirmeye ve miktar belirlemeye yetkilidir." kurallarına yer verilmiştir.

Yetkili müesseselerin kuruluş, faaliyet, şube açma, yükümlülük ve denetimlerine dair usul ve esasları düzenlemek amacıyla 32 Sayılı Karar'a dayanılarak hazırlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ'in (Tebliğ No: 2018-32/45) "Yaptırım" başlıklı 29. maddesinin on dördüncü fıkrasında, "Yetkili müessesenin tek ortaklı olması durumunda, ortağın, bu ortağın yüzde elli veya daha fazla payına sahip olduğu şirketlerin veya münferiden temsile yetkili olduğu şirketlerin yetkisiz döviz alım satım faaliyetinde bulunduğunun tespiti halinde ortak ve yetkili müessese hakkında 1567 sayılı Kanun uyarınca yasal işlem başlatılır ve yetkili müessese faaliyet izni iptal edilir. Bu fıkra kapsamında faaliyet izni iptal edilen yetkili müessese ve hissedarları 5 yıl boyunca yeni yetkili müessese kuruluş veya faaliyet izni başvurusunda bulunamazlar." kuralı yer almıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Genel Değerlendirme

2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29. maddesinin on dördüncü fıkrasında, yetkili müessesenin tek ortaklı olması durumunda, ortağın yetkisiz döviz alım satım faaliyetinde bulunduğunun tespiti halinde ortak ve yetkili müessese hakkında 1567 sayılı Kanun uyarınca yasal işlem başlatılacağı ve yetkili müessese faaliyet izninin Bakanlıkça iptal edileceği kurala bağlanmış, anılan düzenleyici işleme dayanılarak tesis edilen idari işlemle de davacının faaliyet izninin iptaline karar verilmiştir.

Davalı idare tarafından, 1567 sayılı Kanun'un 1. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak (mülga) Bakanlar Kurulunca alınan 32 Sayılı Karar ve bu karar uyarınca Bakanlıkça tesis edilen alt düzenleyici işlemlerde yer alan kurallara istinaden faaliyet izninin iptal edildiği belirtilmekte; dolayısıyla faaliyet izninin iptaline ilişkin idari işlemlerin yasal dayanağı olarak 1567 sayılı Kanun'un 1. maddesi gösterilmektedir.

1567 sayılı Kanun'un dava tarihi itibarıyla yürürlükte olan 1. maddesinde, kanun koyucu tarafından, Cumhurbaşkanına (mülga hükümet sisteminde Bakanlar Kuruluna), kambiyo, nukut, esham ve tahvilat alım ve satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla bunlardan mamul veya bunları muhtevi her nevi eşya ve kıymetlerin ve ticari senetlerle tediyeyi temine yarıyan her türlü vasıta ve vesikaların ihracı veya ithalinin düzenlenmesi ve sınırlanması ile Türk parasının kıymetinin korunmasına yönelik kararlar alma yetkisi verilmiştir.

Dairemizin 13/09/2024 tarih ve E:2019/2259 sayılı kararıyla, 1567 sayılı Kanun'da faaliyet izni veya yetki belgesi alınması zorunlu olan konularda gerekli izin veya belgeyi alanların faaliyet izninin iptali hususuna ilişkin olarak açık, belirli ve öngörülebilir nitelikte yasal bir düzenlemenin bulunmadığı ve bu yönüyle faaliyet izninin iptali suretiyle mülkiyet hakkına yönelik olarak ortaya çıkan müdahalenin kanunilik şartını taşımadığı, bu itibarla 1567 sayılı Kanun'un 1. maddesinde yer alan düzenlemeyle Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin temel ilkelerinin belirlenmediği ve çerçevesinin çizilmediğinden bahisle söz konusu düzenlemenin Anayasa'nın 2., 7., 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılarak Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur.

Anayasa Mahkemesince verilen 17/06/2025 tarih ve E:2024/193, K:2025/136 sayılı kararda, "8. Anayasa'nın 7. maddesinde 'Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.' denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması 'demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum' olarak nitelendirilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesidir (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, § 15; E.2022/54, K.2022/99, 8/9/2022, § 25).

9. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi; sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılması, Anayasa'nın belirtilen maddesine aykırılık oluşturur. Bununla birlikte yasama organının temel ilkeleri ve çerçeveyi kanunla belirledikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57).

10. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörülmeyen konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri haricinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumdakinden çok daha geniş olabilecektir (AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 110).

11. Kuralla döviz, banknot, hisse senetleri ve tahvillerin alım satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla bunlardan yapılmış ya da bunları içeren her türlü eşya ve kıymetlerin, ticari senetlerle ödeme sağlamak için kullanılan her türlü araç ve belgenin ülke dışına çıkarılması veya ülkeye getirilmesinin düzenlenmesi, sınırlandırılması ve Türk parasının değerinin korunması hususlarıyla ilgili olarak karar alma yetkisi Cumhurbaşkanına tanınmıştır.

12. Döviz, banknot, hisse senedi ve tahvillerin alım satımı ile bunların ve mücevheratın ya da bunlarla ilgili diğer kıymetli evrakın ülke dışına çıkarılması veya ülkeye getirilmesinin mülkiyet hakkı, sözleşme özgürlüğü ve teşebbüs özgürlüğüyle yakından ilgili olduğu açıktır. Zira kural kişilerin anılan haklar kapsamında, malvarlığı değerleriyle ilgili olarak borçlandırıcı ve tasarruf işlemlerinde ya da ticari faaliyetlerde bulunmalarına ilişkin hususlarda Cumhurbaşkanına düzenleme ve sınırlama yetkisi vermektedir.

13. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği belirtilmektedir. Dolayısıyla Cumhurbaşkanına tanınan düzenleme yetkisinin Anayasa'da

münhasıran kanunla düzenlenebileceği belirtilen bir konuya ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle kural kapsamındaki karar alma yetkisi konusundaki kanuni çerçeve oluşturma yükümlülüğünün daha katı olduğu söylenebilir.

14. Kuralla Cumhurbaşkanına, ekonomik faaliyetlerin önemli bir kısmını yani döviz ve değerli malların ticaretini ve hareketini doğrudan etkileyen kararlar alabilme yetkisi verilmiştir. Bununla birlikte geniş bir düzenleme alanını kapsayan bu yetkinin nasıl kullanılacağına, hangi şartlar altında ve hangi ilkeler doğrultusunda uygulanacağına dair kanunda yeterli bir çerçeve çizilmemiştir. Kanun, yalnızca Türk parasının kıymetinin korunması amacıyla kararlar alınabileceğini belirtmekte ancak bu yetkinin sınırlarını belirleyen somut ilkeleri ortaya koyamamaktadır.

15. Bu itibarla kural kapsamında döviz, banknot, hisse senetleri ve tahvillerin alım ve satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla bunlardan yapılmış ya da bunları içeren her türlü eşya ve kıymetlerin ve ticari senetlerle ödeme sağlamak için kullanılan her türlü araç ve belgenin ülke dışına çıkarılması veya ülkeye getirilmesinin düzenlenmesi, sınırlandırılması ve Türk parasının değerinin korunması hususlarıyla ilgili temel ilke ve esaslar kanunda belirlenmeksizin Cumhurbaşkanına doğrudan düzenlenme yapma yetkisi verilmesinin yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle bağdaşan bir yönü bulunmamaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. maddesine aykırıdır. İptali gerekir. (...)" gerekçesine yer verilmek suretiyle 1567 sayılı Kanun'un 1. maddesinde yer alan söz konusu düzenlemenin iptaline; iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak 9 (dokuz) ay sonra (15/07/2026 tarihinde) yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Söz konusu Anayasa Mahkemesi kararı henüz Resmî Gazete'de yayımlanmadan (15/10/2025 tarih ve 33048 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.) 24/07/2025 tarih ve 32965 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7555 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda ve 635 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 3. maddesiyle 1567 sayılı Kanun'un 4. maddesinde değişiklikler yapılmıştır.

1567 sayılı Kanun'un yeniden düzenlenen 4. maddesinin birinci fıkrasında, ticari amaçla döviz alım satımında bulunmak, Borsa İstanbul Anonim Şirketi Kıymetli Madenler Piyasasında üye olarak faaliyette bulunmak, kıymetli maden rafinaj faaliyetlerinde bulunmak ve 21/02/2005 tarih ve 2005/8518 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katılınması kararlaştırılan Kimberley Süreci Sertifika Sistemi kapsamında faaliyette bulunmak için Hazine ve Maliye Bakanlığından izin alınmasının zorunlu olduğu; ikinci fıkrasında da bu Kanun ve bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan mevzuat kapsamında izin verilen anonim şirketlerin Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde belirlenen ekonomik amaç ve konulara aykırı faaliyette bulunduğunun tespiti halinde izinlerini iptal etmeye Hazine ve Maliye Bakanlığının yetkili olduğu kurala bağlanmıştır.

7555 sayılı Kanun ile 1567 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişikliğin gerekçesinde, "İkinci fıkrada bu Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan mevzuat kapsamında faaliyet izni ve/veya yetki verilen anonim şirketlere ilgili düzenlenmelerde belirlenen amaç ve konulara aykırı faaliyet gösterildiğinin tespiti halinde verilen faaliyet izinlerinin iptal edilebilmesine

ilişkin yetki Kanun metnine daha açık dercedilerek yasal dayanak güçlendirilmektedir." açıklamasına yer verilmiştir.

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, "Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."; beşinci fıkrasında ise "İptal kararları geriye yürümez." kuralına yer verilmiş ise de Anayasa Mahkemesince bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin tümünün ya da bunların belirli kısımlarının Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiş olduğu bilindiği halde, eldeki davaların Anayasa'ya aykırılığı saptanmış olan kurallara göre görüşülüp çözümlenmesi, Anayasa'nın üstünlüğü prensibine ve hukuk devleti ilkesine aykırı düşeceği için uygun görülemez.

Öte yandan, Anayasa'nın 153. maddesinde yer alan ve iptal kararlarının geriye yürümezliğine ilişkin bulunan kural, iptal edilen hükümlere göre kazanılmış olan hakların ortadan kaldırılmasına veya toplum huzurunun bozulmasına yol açacak sonuçları önlemek amacıyla kabul edilmiş olup bu kuralın mutlak anlamda anlaşılıp uygulanamayacağı; özellikle bir davaya bakmakta olan mahkeme tarafından itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine götürülen konularda uygulanmasının mümkün olmadığı, aksi halde, Anayasa'nın 152. maddesinde düzenlenmiş olan "Anayasa'ya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi" (itiraz) yolunun hukuk ve uygulama yönünden sonuçsuz kalacağı yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır. Nitekim, Anayasa Mahkemesi kararının 5 (beş) ay içinde gelmemesi halinde mahkemenin davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandıracağına işaret edilen Anayasa'nın 152. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan, "Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır." yolundaki kural da Anayasa Mahkemesinin verdiği iptal kararlarının, bu karardan önce açılmış bulunan ve bakılmakta olan davalarda uygulanması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Bu hukuksal durumun doğal sonucu olarak, bir kanun ya da kanun hükmünde kararnamenin uygulanması nedeniyle dava açmak durumunda kalan ve Anayasa'nın 153. maddesi uyarınca itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasını isteme hakkına sahip olan kişilerin de hak veya menfaatlerini ihlal eden kuralın iptal davası veya itiraz yoluyla daha önce yapılan başvuru sonucunda Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olması halinde iptal hükmünün hukuki sonuçlarından yararlanmaları gerekeceği açıktır. Aksi halde, iptal edilen kanun kuralının uygulanmasının sürdürülmesi nedeniyle bu uygulamaya karşı dava yoluna başvuracakların iptal kararının hukuki sonuçlarından yararlanamayacaklarının kabulü; bir yandan dava yoluna başvuran herkes için Anayasa ile tanınmış olan itiraz hakkının bunlar için fiilen işlemez hale getirilerek ortadan kalkması ve iptal kararının uygulanamaması, öte yandan Anayasa'ya aykırılığı hükmen saptanmış olan bir yasa kuralının uygulanmasının hukuken korunması gibi bir sonuca neden olur ki bu durumun Anayasa'nın üstünlüğü ve hukuk devleti ilkesine aykırı düşeceğinin kabulü gerekir.

2018-32/45 sayılı Tebliğ'in asıl dayanağını teşkil eden 1567 sayılı Kanun'un 1. maddesi yönünden Anayasa Mahkemesinin 17/06/2025 tarih ve E:2024/193, K:2025/136 sayılı kararıyla iptal kararı

verilmesi üzerine işbu uyuşmazlık kapsamında öncelikli olarak Anayasa Mahkemesi kararı ile bir kanun hükmünün iptal edilmesinden sonra söz konusu kanun hükmünün yürürlükte olduğu dönemde tesis edilen işlemlerin yargısal denetiminin Anayasa Mahkemesinin iptal kararından ne şekilde etkileneceği hususunun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Bu noktada, Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürümemesi ilkesi ele alındığında, bu ilkenin temelinde hukuki güvenlik ilkesi etkin kılınarak hukuk düzeninde güven ve istikrarın sağlanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu ilkenin idare hukuku açısından önemi ise Anayasa Mahkemesinin iptal kararı öncesinde tesis edilen işlemlerin doğrudan hukuka aykırı hale gelmediği ve bu kapsamda tesis edilen işlemlerin "kanunilik ilkesi" yönünden dayanaksız kalmadığı noktasında toplanmaktadır. Aksinin kabulü halinde iptal edilen kanunun yürürlükte olduğu dönemde, bu kanuna dayanılarak tesis edilmiş olan bütün işlemlerin geçersiz hale gelmesi gibi bir durum ortaya çıkacaktır.

Öte yandan, yargı kararları yalnızca hüküm fıkrası ile anlam ifade etmemekte olup gerekçeleriyle bir bütün oluşturmaktadır. Gerekçenin bir nevi, mahkemece tespit edilen maddi olgular ile hüküm fıkrası arasında bir köprü olduğu söylenebilir. Bu anlamda iptal ya da yürütmenin durdurulması yolunda verilen kararların, gerekçesi ile birlikte dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekir. Zira, Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilmek suretiyle bu konuya verilen öneme dikkat çekilmiştir. Bu husus, Anayasa Mahkemesince hukuka aykırılığı saptanan yasal düzenlemeye dayanılarak tesis edilen idari işlemlerin hukuka uygunluk denetimi açısından da önem arz etmektedir.

Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmasına ve doğuracağı sonuçlara ilişkin yukarıda belirtilen kurallar, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkeleri çerçevesinde değerlendirildiğinde, itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulan bir davada Anayasa Mahkemesi kararı uygulanacağı gibi emsali durumda olan davalarda da yani daha açık bir ifade ile dayanak kanun hükmünün, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından önce yürürlükte olduğu dönemde tesis edilen idari işlemlerin yargısal denetiminde de dikkate alınması gerekecek, Anayasa Mahkemesi kararı uygulanırken dayanak yasa hükmü ortadan kaldırılmak suretiyle oluşan ileriye yönelik hukuki durumun -Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümezlik ilkesi gözetilmek suretiyle- kararın gerekçesi dikkate alınarak idari işlem üzerindeki etkisi belirlenecektir.

İncelenen uyuşmazlıkla ilgili olarak Anayasa Mahkemesince verilen kararla, 1567 sayılı Kanun'un 1. maddesinin, Anayasa'nın 7. maddesine aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle iptal edilmesi nedeniyle dava konusu işlemin dayanağını teşkil eden 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29. maddesinin on dördüncü fıkrası uyarınca, davacı şirketin yetkili müessese faaliyet izninin iptal edilmesine ilişkin işlemin yasal dayanağının kalmadığı anlaşılmaktadır. Ancak anılan iptal kararı henüz yürürlüğe girmeden önce, 7555 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile 1567 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci fıkrası yeniden düzenlenerek, ticari amaçla döviz alım satımında bulunan yetkili müesseselerin, Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde belirlenen ekonomik amaç ve konulara aykırı faaliyette bulunduğunun tespiti halinde bu şirketlere verilen faaliyet izinlerinin Hazine ve Maliye Bakanlığınca iptal edileceği kurala bağlanmıştır.

Bu bağlamda, Anayasa Mahkemesince bir kanun maddesinin iptaline karar verildikten sonra yasama organınca yeni bir kanuni düzenleme yapılmak suretiyle yetkili müesseselerin faaliyet izinlerinin iptaline imkan tanınması durumunda, uyuşmazlığın bu düzenlemeye göre çözümlenmesi gerekmektedir. Aksi yaklaşım, Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilen kanun düzenlemesine dayalı olarak tesis edilen işlemlerin muhataplarınca önceki dönemde gerçekleştirilen eylemlerin yaptırımsız kalması sonucunu doğuracaktır.

Bu kapsamda, 1567 sayılı Kanun'un 7555 sayılı Kanunla değişik 4. maddesi uyarınca yetkili müesseselerin, Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde belirlenen ekonomik amaç ve konulara aykırı faaliyette bulunduğunun tespiti halinde bu şirketlere verilen faaliyet izinlerinin Hazine ve Maliye Bakanlığınca iptal edilmesinin önünde herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır.

İşbu uyuşmazlık özelinde de Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan iptal kararı henüz yürürlüğe girmeden 1567 sayılı Kanun'un 4. maddesi, 7555 sayılı Kanun ile değiştirilerek yetkili müesseselerin Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde belirlenen ekonomik amaç ve konulara aykırı faaliyette bulunduğunun tespiti halinde faaliyet izinlerinin iptali konusunda Hazine ve Maliye Bakanlığına yetki verildiğinden uyuşmazlığın yeni kanuni düzenlemeye göre çözümlenmesi gerekmektedir.

2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29. maddesinin on dördüncü fıkrasında, yetkili müessesenin tek ortaklı olması durumunda, ortağın yetkisiz döviz alım satım faaliyetinde bulunduğunun tespiti halinde ortak ve yetkili müessese hakkında 1567 sayılı Kanun uyarınca yasal işlem başlatılacağı ve yetkili müessese faaliyet izninin Bakanlıkça iptal edileceği kurala bağlanmıştır.

2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29. maddesinin de iptali istemiyle açılan davada, Dairemizin 26/04/2023 tarih ve E:2021/4910, K:2023/2030 sayılı kararıyla, 29. maddenin on dördüncü fıkrası yönünden, "(...)dava konusu düzenlemelerle yetkili müesseselerin mülkiyet hakkına kanunî bir dayanak bulunmaksızın müdahale edildiği anlaşıldığından, 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in dava konusu 29. maddesinin on dördüncü (...) fıkrasının yetkili müesseselerin faaliyet izninin iptaline ilişkin kısmında hukuka uygunluk, diğer kısımlarında ise hukuka aykırılık bulunmamaktadır." gerekçesine yer verilmek suretiyle belirtilen kısım yönünden iptal kararı verilmiş ise de bu karara karşı yapılan temyiz başvurusu üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 22/01/2024 tarih ve E:2023/2268, K:2024/55 sayılı kararıyla, anılan kararın iptale ilişkin kısmı bozulduğundan dava konusu işlemin dayanağı olan Tebliğ hükmü hukuken geçerliliğini korumaktadır.

Bu kapsamda, yetkili müesseselerin 1567 sayılı Kanun'un 5. madde çerçevesinde belirlenen ekonomik amaç ve konulara aykırı faaliyette bulunduğunun tespiti halinde 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29. maddesi uyarınca faaliyet izinlerinin davalı idarece iptali mümkün hale geldiğinden, söz konusu Tebliğ'in 29. maddesinde yer alan düzenlemeler kapsamında yetkili müesseseler hakkında tesis edilecek işlemler yönünden, ilgililere atfedilen iddiaların niteliği dikkate alınmak suretiyle ilgili yetkili müessesenin faaliyet izninin iptaline yönelik işlemler hakkında değerlendirme yapılacağı açıktır.

Davacı şirkete verilmiş faaliyet izninin iptaline ilişkin 01/02/2023 tarih ve E.1872218 sayılı Bakanlık Olur işlemi yönünden;

Davacı şirket ile şirketin tek ortağı olan ... isimli kişinin iş ve işlemlerinin kambiyo mevzuatı kapsamında incelenmesi sonucu Hazine ve Maliye Bakanlığı Hazine Kontrolörleri Kurulu tarafından hazırlanan ...tarih ve ... sayılı inceleme raporu ile birlikte dava dosyasında yer alan tüm bilgi ve belgelerin incelenmesinden, ...'nin şahsi banka hesapları üzerinden yapmış olduğu döviz alım satım işlemlerinin, gönderen/ünvan, alıcı adı, işlem tutarı, işlem tarihi ve banka isimlerinin ayrıntılı bir şekilde tespit edildiği, bu kapsamda ... ile döviz alım satım işlemi gerçekleştiren firma ve kişilerin de bilgilerine başvurulması sonucu, bu kişilerden bazılarınca miktar, tarih ve belge gösterilmek suretiyle ...'nin şahsi hesabından (banka hesabından) döviz alımı yaptıklarının ifade edildiği, tüm bu incelemeler sonucunda, ...'nin döviz alım satım işlemlerinden kaynaklı olarak elde etmiş olduğu ticari kazançların ayrıntılı bir şekilde ortaya koyulduğu görülmektedir.

Bu tespitler sonrasında ... isimli kişinin bu inceleme kapsamında yapmış olduğu açıklamada ise gerçekleştirmiş olduğu Türk lirası ve döviz cinsi para hareketlerine dair söz konusu işlemlerin sebebi, davacı şirkete ait banka hesapları üzerinden yapılan para hareketlerine (döviz işlemleri de dahil) ilişkin eft ve havale vb. banka masraf bedellerinin yüksek, kişi (kendi) hesapları üzerinden gerçekleştirilen işlemlerin ise daha düşük olması olarak ileri sürülerek, kendisi tarafından da yetkisiz bir şekilde döviz alım satımına dair işlemlerin gerçekleştirildiği kabul edilmiştir.

Bu kapsamda, davacı şirketin tek ortağı olan ... isimli kişinin, yetkisiz olarak şahsi hesapları üzerinden döviz alım satımı işlemlerini gerçekleştirdiği sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, davacı şirket tarafından, dava konusu işleme dayanak alınan işlemlerin gerçekleştirildiği tarihte yetkili müessese faaliyet izninin iptal edileceğine dair bir düzenleme bulunmadığı, bu kapsamda dava konusu işlemin hukuka aykırı olduğu iddia edilmiş ise de yetkili müessesenin tek ortaklı olması durumunda bu ortağın yetkisiz döviz alım satım faaliyetinin tespiti halinde yetkili müessesenin faaliyet izninin iptal edileceğine dair kuralın, 30/01/2018 tarih ve 30317 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in ilk halinde de yer aldığı (29. maddenin on birinci fıkrası olarak) görüldüğünden, bu iddiaya itibar edilmemiştir.

Bu itibarla, somut olaya ilişkin tespitler ve mevzuat hükümler birlikte değerlendirildiğinde, davacı şirketin tek ortağı olan ... isimli kişinin 2018, 2019, 2020 ve 2021 (04/11/2021) yıllarında şahsi hesapları üzerinden ticari amaçla döviz alım satımı yaptığı somut verilerle ortaya koyulduğundan davacı şirketin yetkili müessese faaliyet izin belgesinin iptal edilmesine dair dava konusu işlemde hukuka aykırılık; dava konusu işlemin iptali yolundaki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun kabulüyle İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve esastan incelenen davanın reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında ise sonucu itibarıyla hukuki isabetsizlik bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;

1. Davacının temyiz isteminin reddine,

2. Dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun kabulü ile Mahkeme kararının kaldırılarak esastan incelenen davanın reddi yolundaki ... Bölge

İdare Mahkemesi .... İdari Dava Dairesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı temyize konu kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinde sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, anılan kararın yukarıda belirtilen GEREKÇEYLE ONANMASINA,

3. Temyiz giderlerinin istemde bulunan üzerinde bırakılmasına,

4. Kullanılmayan ...-TL yürütmeyi durdurma harcının istemi halinde davacıya iadesine,

5. Posta giderleri avansından artan tutarın davacıya iadesine,

6. 2577 sayılı Kanun'un 50. maddesi uyarınca, bu kararın taraflara tebliğini ve bir örneğinin de ... Bölge İdare Mahkemesi .... İdari Dava Dairesine gönderilmesini teminen dosyanın .... İdare Mahkemesine gönderilmesine, 01/12/2025 tarihinde kesin olarak oyçokluğuyla karar verildi.

(X) KARŞI OY :

1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 1. maddesinin dava tarihinde yürürlükte olan halinde, "Kambiyo, nukut, esham ve tahvilat alım ve satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla bunlardan mamul veya bunları muhtevi her nevi eşya ve kıymetlerin ve ticari senetlerle tediyeyi temine yarıyan her türlü vasıta ve vesikaların memleketten ihracı veya memlekete ithalinin tanzim ve tahdidine ve Türk parasının kıymetinin korunması zımnında kararlar ittihazına Cumhurbaşkanı salahiyetlidir." kuralına yer verilmiştir.

Dairemizin 13/09/2024 tarih ve E:2019/2259 sayılı kararıyla, 1567 sayılı Kanun'da faaliyet izni veya yetki belgesi alınması zorunlu olan konularda gerekli izin veya belgeyi alanların faaliyet izninin iptali hususuna ilişkin olarak açık, belirli ve öngörülebilir nitelikte yasal bir düzenlemenin bulunmadığı ve bu yönüyle faaliyet izninin iptali suretiyle mülkiyet hakkına yönelik olarak ortaya çıkan müdahalenin kanunilik şartını taşımadığı, bu itibarla 1567 sayılı Kanun'un 1. maddesinde yer alan düzenlemeyle Cumhurbaşkanı'na tanınan yetkinin temel ilkelerinin belirlenmediği ve çerçevesinin çizilmediğinden bahisle söz konusu düzenlemenin Anayasa'nın 2., 7., 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılarak Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur.

Anayasa Mahkemesince verilen 17/06/2025 tarih ve E:2024/193, K:2025/136 sayılı kararla, 1567 sayılı Kanun'un 1. maddesinde yer alan söz konusu düzenlemenin Anayasa'nın 7. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline; iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak 9 (dokuz) ay sonra (15/07/2026 tarihinde) yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Öte yandan, 24/07/2025 tarih ve 32965 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7555 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda ve 635 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle 1567 sayılı Kanun'un 1. maddesinde, 3. maddesiyle 1567 sayılı Kanun'un 4. maddesinde değişiklikler yapılmıştır.

Anayasa'nın “Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi” başlıklı 152. maddesinde, bir davaya bakmakta olan mahkemenin, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakacağı; Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar

kesinleşinceye kadar gelirse, mahkemenin buna uymak zorunda olduğu; "Anayasa Mahkemesinin kararları" başlıklı 153. maddesinde ise iptal edilen kanun hükmünün, iptal kararının Resmî Gazete'de yayınlandığı tarihte yürürlükten kalkacağı, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlayacağı ve geriye yürümeyeceği kurala bağlanmıştır.

Bu durumda, erteleme süresi içerisinde veya daha sonra kanuni düzenleme yapılması halinde görülmekte olan dava, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı dikkate alınarak mı, yoksa yeni kanun hükümleri uygulanarak mı çözülmelidir?

Anayasa'nın 153. maddesindeki "İptal kararları geriye yürümez" kuralı sadece lafzi yorumlandığında, Anayasa Mahkemesinin iptal kararının görülmekte olan davayı etkilemeyeceği kabul edilerek, iptal kararı üzerine yeniden düzenlenen kanun hükümleri uygulanarak dava görülebilir. Ancak, Anayasa'nın 153. maddesindeki "İptal kararları geriye yürümez" kuralının, yalnız lafza bağlı kalınarak yorumlanması bazı hallerde adalete, hakkaniyete ve hukuk devleti ilkesine aykırı sonuçlar doğurabilecektir. Bu nedenle Anayasa'nın 153. maddesindeki hükmü sadece lafzi değil, Anayasa'nın genel esasları, Anayasa'da teminat altına alınan temel hak ve özgürlükler ve Türkiye'nin taraf olduğu insan hakları sözleşmeleri çerçevesinde amaçsal yorumlaması gerekmektedir.

Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca mahkemelerce bir kanunun iptali için Anayasa Mahkemesine başvuru yapabileceği ve süresinde de kanunun iptaline karar verilir ise iptal hükmü doğrultusunda davanın karara bağlanacağı hususu dikkate alındığında; "geriye yürümezlik" kuralının katı uygulanarak Anayasa Mahkemesinin iptal kararının dikkate alınmaması Anayasa 152. maddesi kapsamında itiraz yoluyla yapılacak denetimin amacına da aykırılık oluşturacaktır.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürümemesinin temel gerekçesi hukuki güvenlik ve istikrar ilkesi ile kazanılmış hakların korunması olup, bu ilkeler tümden göz ardı edilmemeli ancak, bu ilkeler de kişilerin temel hak ve özgürlüklerini ihlal eden, onlara telafisi imkansız zararlar veren ve Anayasa'ya aykırılığı tespit edilmiş kanunların erteleme süresince uygulanmasına da imkan vermemelidir.

Temel hak ve özgürlükler ile lehe hukuki durumların korunmasının gerektirdiği hallerde, "geriye yürümezlik" kuralının katı uygulanmayarak Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının görülen davada dikkate alınması hakkaniyete uygun bir çözüm olacaktır.

Kanunların zaman bakımından uygulanmasına ilişkin temel ilke kanunların, yürürlüğe girdikleri tarihten sonra meydana gelen olaylara uygulanması olmakla birlikte; bazı istisnai durumlarda, haklı beklentiler ve kazanılmış haklar korunarak, geçmişi kapsayacak şekilde kanuni düzenleme yapılabilir.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra, 24/07/2025 tarih ve 32965 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7555 sayılı Kanun'un 1. ve 3. maddeleriyle 1567 sayılı Kanun'un 1. ve 4. maddelerinde yapılan değişikliklerde ise dava konusu işlemlere uygulanabileceğine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almadığından yeni Kanun'un işbu davada uygulanmaması gerekmektedir.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesince verilen iptal kararı sonrasında yapılmış olan yeni kanuni düzenleme uyarınca davalı idare tarafından yeniden bir işlem tesis edilebileceği de tabiidir.

Kişilerin de hak veya menfaatlerini ihlal eden bir kanun hükmünün Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi halinde, ilgililerin iptal hükmünün hukuki sonuçlarından yararlanmaları gerekmektedir. Aksi durumda, Anayasa ile tanınmış olan itiraz hakkının fiilen işlemez hale getirilmesi ve Anayasa'ya aykırılığı hükmen saptanmış olan bir yasa kuralının uygulanmasının hukuken korunması gibi bir sonuca neden olur, ki bu durumun da Anayasa'nın üstünlüğü ve hukuk devleti ilkesine aykırı düşeceğinin kabulü gerekir.

Bu itibarla, Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen "suç ve cezaların kanuniliği" ilkesinin muhatabını cezalandırma amacı taşıması halinde faaliyet izninin iptaline ilişkin işlemler bakımından da uygulanması gerektiği dikkate alındığında dava konusu işlemin dayanağını teşkil eden 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in dayanağı olan yasal düzenlemenin Anayasa Mahkemesince iptal edilerek kararın 15/10/2025 tarih ve 33048 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olması karşısında, hukuka aykırılığı Anayasa Mahkemesi kararı ile tespit edilmiş bulunan Kanun maddesi uyarınca hazırlanan 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in 29. maddesinin on dördüncü fıkrasında yer alan düzenleme dikkate alınmak suretiyle davacı şirketin faaliyet izninin iptal edilmesine ilişkin işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf isteminin kabulü ile kararın kaldırılması ve davanın reddi yolundaki temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararının bozulması gerektiği oyuyla, karara katılmıyoruz.